

Tiedonmuodostus sosiaalityössä

Rakenteellisen sosiaalityön foorumi

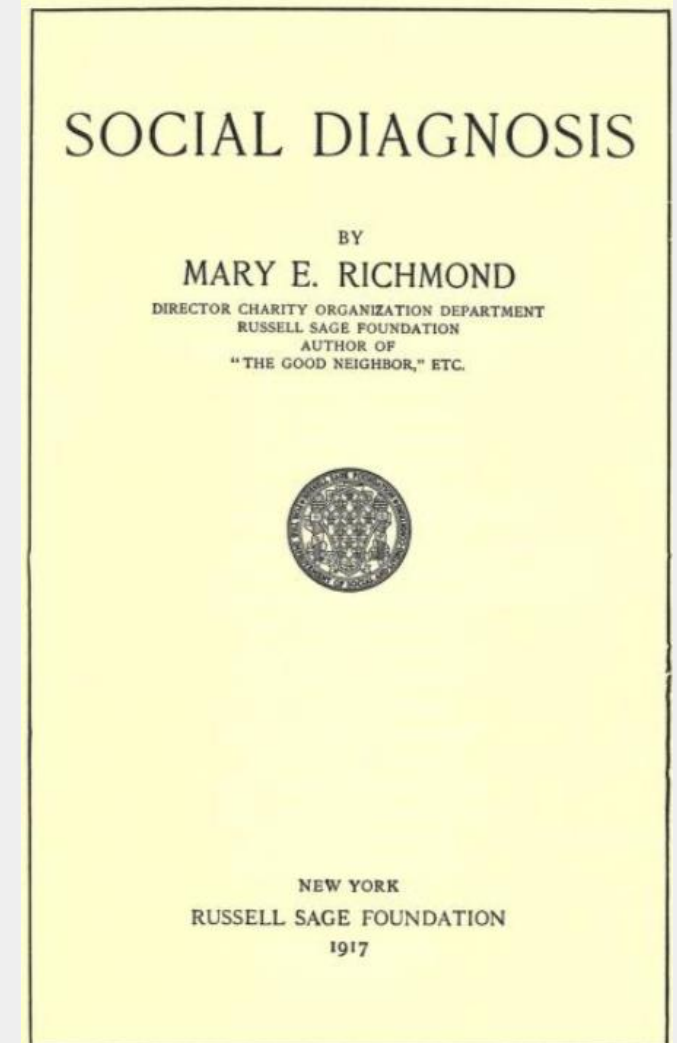
22.5.2024

Minna Kivipelto

Sosiaalityön tiedonmuodostus on laaja-alainen kokonaisuus

- Sosiaalityö toimintana pohjautuu jatkuvaan tiedon tarpeeseen (Richmond 1917).
- “-- **sosiaalinen näyttö** voidaan määritellä sisältäen mitkä tahansa tai kaikki tosiseikat henkilön tai perheen historiasta, jotka yhdessä osoittavat asiakkaan sosiaaliset vaikeudet ja keinot niiden ratkaisemiseksi. (Richmond 1917, 43).
- **Sosiaalinen diagnoosi** pohjautuu siten koottuun näyttöön. Diagnoosin tekeminen aloitetaan keräämällä asiakkaan tilanteesta ”todistusaineistoa”, joka aloittaa prosessin, jossa kriittinen tarkastelu ja todistusaineiston vertailu seuraavat. Prosessin viimeisenä vaiheena on kerätyn aineiston tulkinta ja ”sosiaalisen vaikeuden” määrittely. (Richmond 1917, 51.)

Tiedonmuodostuksen orientaatioita

- **Hallinnollinen orientaatio:** *Päätöksenteko* tarvitsee tietoa esimerkiksi siitä, miten olemassa olevia palveluita ja etuuksia voidaan parhaiten hyödyntää ihmisten auttamiseksi.
- **Tehtävä- ja tapauskohtainen orientaatio:** *Käytännön sosiaalityö* tarvitsee tietoa.
- **Rakenteellinen orientaatio:** Tietoa tarvitaan *rakenteiden ja olosuhteiden* muuttamiseksi, jotta sosiaaliset ongelmat vähenisivät.

Vaikuttavuustiedon tarve kasvanut kaikilla alueilla

- 2020-luvulla erityisesti hallinnollisen orientaation merkitys korostunut (sote-uudistus).
- Palveluista halutaan (kustannus)vaikuttavia, mielellään tehokkaita ja vähemmän henkilöresurssi-intensiivisiä.
- Pelkkä hallinnollinen tieto antaa kuitenkin varsin kapean käsityksen sosiaalityön vaikuttavuudesta.
- Myös käytännön sosiaalityö tarvitsee tietoa siitä, miten asiakkaiden saamat palvelut vaikuttavat
- MUTTA: tämänkaltaista tietoa on sosiaalityöstä vielä kovin vähän saatavilla.
- SYY:
 - Hyvinvointialueet omistavat asiakastiedon ja tietojärjestelmät, joissa tietoa säilytetään.
 - Tietojärjestelmätoimittajat omaavat ratkaisut.
 - Yksittäiset vaikuttavuustiedon purot eivät muodosta kokonaisuutta (erillismittarit).

Tiedonmuodostuksen kokonaiskuva

- Tietoa muodostetaan nyt eri paikoissa, eri lähteistä ja erilaisilla menetelmillä ja välineillä.
- Tieto tallentuu lukuisiin erilaisiin paikkoihin.
- THL (2023) ohjeistaa asiakastietojärjestelmiin kirjatun tiedon kokonaisarkkitehtuurin.
- Muu tieto (case-tutkimukset, kyselyt, haastattelut, vaikuttavuustieto) tallentuu hajanaisesti eri paikkoihin, eikä sitä säädelä.

Tiedonmuodostus sosiaalityössä

Tietoaltaat

TIETOMÄÄRITYKSET

Tiedonkeruun määrittely, tietosisällöistä sopiminen

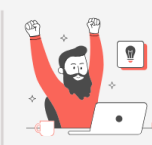
TIETOPOHJAT

Tilastot, rekisterit, mittarit

TALLENNUSTILAT

Tietojärjestelmät, KANTA, sosiaalihuollon tietoarkisto, pilvipalvelut, suojatut kansiot jne.

TIEDON OMISTAJAT

Tilasto- ja rekisteriviranomaiset, yritykset ja yhteisöt, hyvinvointialueet, tutkijat

TIEDON KÄSITTELIJÄT

Tutkijat, ammattilaiset, asiantuntijat, yritykset ja yhteisöt, opiskelijat

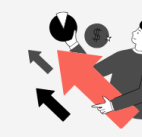
TIEDON HYÖDYNTÄJÄT

Tutkijat, ammattilaiset, asiantuntijat, opiskelijat, kansalaiset, päättäjät, hallinto, poliitikot

TIEDON KERUU

Kyselyt, haastattelut, havainnointi, digitaaliset asiakirjat (esim. asiakassuunnitelmat), kirjallisuuskatsaukset

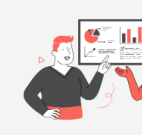
TIEDON ANALYSOINTI

Tilastolliset ja laadulliset analysointiohjelmat, tekoälypohjaiset sovellukset, manuaaliset analyysitavat

TIEDON RAPORTOINTI JA TIEDON LEVITTÄMINEN

Digitaaliset raportointityökalut, julkaisut, esitelmät, media & some

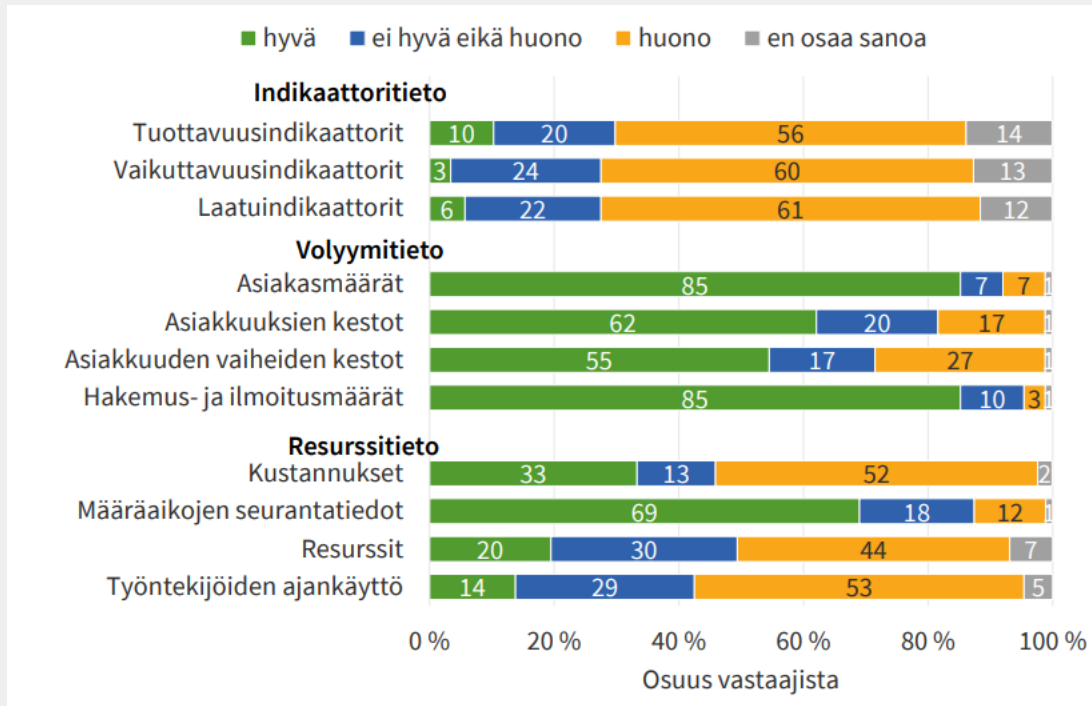

TIEDON HYÖDYNTÄMINEN

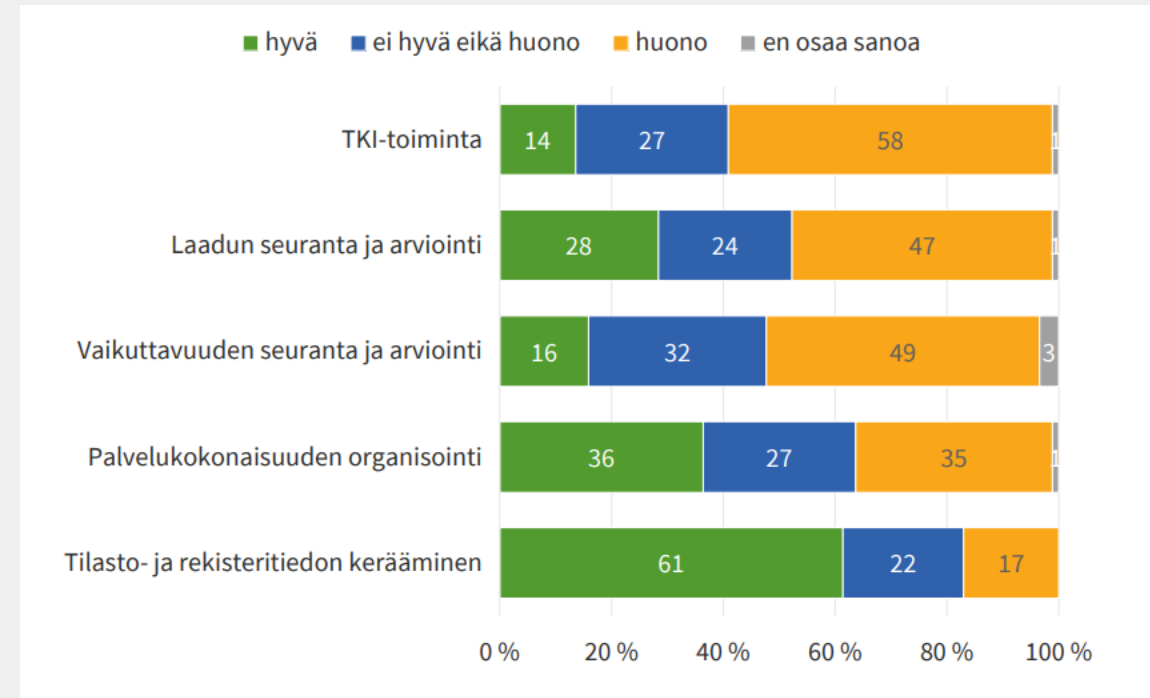
Sosiaalityön kehittäminen, ohjaaminen ja johtaminen tiedon avulla, päätöksenteko ja politiikkatoimet, tietoisuuden lisääminen (kansalaiset ym)

Tietojen saaminen asiakastietojärjestelmästä

Tiedon saatavuus asiakastietojärjestelmästä julkisissa sosiaalihuollon organisaatioissa (n=87–88) (Salovaara ym. 2021, 61).

Julkisten sosiaalihuollon organisaatioiden (n=88) tietojärjestelmien avulla kerätyn datan hyödynnettävyys eri tarkoituksiin (n=88) (Salovaara ym. 2021, 63).

Asiakastieto

Asiakastieto-
järjestelmiin koottava
tieto

● ● ●
Vaikuttavuus
tieto

Hallinnollinen tieto

Työntekijät, palvelut,
tilat, resurssit
Tietojärjestelmiin
kirjatut tulot ja menot

Rakenteellinen tieto

Palvelutarpeiden
yhteys rakenteellisiin

Vaikuttavuusperustainen sosiaalihuolto 2030

1

Kasvanut vaikuttavuustiedon tarve.

Mittareita ja indikaattoreita kehitetään.

Case- tutkimuksia ja kyselyjä.

Rakenteellisen tiedon tietopohjan valmistelu.

2

Vaikuttavuustiedon tuottamista valmistellaan.

- Vaikuttavuuskeskus
- Vaikuttavuuden talo
- SOSU-hanke
- SULAVA-hanke
- Kaupalliset toimijat
- Hyvinvointialueiden TKKI-strategiat

3

Sote-vaikuttavuustiedon kokonais-arkkitehtuuria koskeva selvitys.

- Yliopistot
- Ammattikorkeakoulut
- Hyvinvointialueet
- Tutkimuslaitokset
- THL, STM

4

Suositukset tiedonmuodostuksen kokonais-arkkitehtuurista, joka sisältää myös vaikuttavuustiedon.

Tietojärjestelmät
Data-analytiikka
Analyysikelpoinen tieto

5

Asiakastieto, hallinnollinen tieto ja rakenteellinen tieto muodostavat hallitun kokonaisuuden.

Sote-päätöksenteko, asiakastyö ja palvelut pohjautuvat vaikuttavuustietoon.

Vaikuttavat palvelut → väestön hyvinvointi ja terveys paranevat.

Lähteet

- Hokkanen, L. (2014) Autetuksi tuleminen. Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet. Akateeminen väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Kivipelto, M. & Elovainio, M. (2023) 11.4.2023.Sosiaalityön tiedolla ohjaamisen mahdollisuudet vielä heikot hyvinvointialueilla. [Sosiaalityön tiedolla ohjaamisen mahdollisuudet vielä heikot hyvinvointialueilla - THL-blogi](#)
- Matthies, A.-L. & Svenlin, A.-R. & Turtiainen, K. (2021) (toim.) Aikuissosiaalityö. Tieto, käytäntö, vaikuttavuus. Helsinki: Gaudeamus
- Muuri, A. Pohjola, A. (2024) Sosiaalihuollon sisältöohjaus hyvinvointialuerakenteessa. Nykytila ja toimenpide-ehdotukset. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2024:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Nummela, T. (2011) Asiakkaan asema ja oikeuksien toteutuminen aikuissosiaalityössä. Publications of the University of Eastern Finland no 17. Dissertations in Social Sciences and Business Studies. Kuopio.
- Närhi, K. & Rantamäki, N. & Kannasoja, S. & Kokkonen, T. & Ruonakangas, S. (2023) Johdatus rakenteelliseen sosiaalityöhön. Julkaisussa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki ja Santra Ruonakangas (toim.) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. SopHi 154. Jyväskylän yliopisto, 6-21.
- Rajavaara M. (2007) Vaikuttavuusyhteiskunta. Sosiaalisten olojen arvostelusta vaikutusten todentamiseen. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 84. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Richmond, M. E. (1917) [Social Diagnosis](#). New York: Russell Sage Foundation.
- Saarinen, K. & Pasanen, K. (2022) Sosiaalinen raportti Helsingin aikuissosiaalityön asiakkaista. Julkaisussa E. Liukko & H. Muurinen & T. Kokkonen & V. Santalahti (toim.) Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 82–85.
- Salovaara, S. & Silén, M. & Vehko, T. & Kyytsönen, M & Hautala, S (2021) Tieto- ja viestintäteknologian käyttö sosiaalihuollossa vuonna 2020. Raportti 10/2021. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).
- Svensson, K. & Plantin, L. (2023) Kunskap i socialtjänsten. En rapport från Forskarskolan för yrkesverksamma i socialtjänsten.
- THL (2023) Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen kansallinen kokonaisarkkitehtuuri. <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/THLSTAP>
- Ylistö, S. (2023) Työttömyys, nuoret ja aktivointi. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien nuorten elämänhallinnallisista valinnoista työmarkkinoilla. JYU DISSERTATIONS 718. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.